

**Poselstwo Polskie
w Helsingforsie
Attaché Wojskowy.**

No 1609

7349.52 ac
Helsingfors dn. 23. III. 1921 r.

N.D.W.P. Sztab. Gen. Oddz. II. 3
Attaché Wojskowy Ryga. 1
Attaché Wojskowy Rewel. 1
~~Attaché Wojskowy Helsinki.~~
Poseł Sokolnicki. 1

DO

Nacz. Dow. W.P. Sztab. Gen. Oddz. II

TAJNE.

Poczta-Polowa 53.

Sprawy Polityczne.
XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
Raport Polityczny.

True
RAPORT INFORMACYJNY Z FINLANDJI.

Kryzys ministerjalny.

Gabinet Ericha 8. III. ustąpił. Natomiast okazał się, że sytuacja nie dojdzie do koncepcji gabinetu centrowo-lewicowego. Wprawdzie sam Prezydent i będący za wsze jego człowiekiem zaufania Holsti przegnali tę właśnie kombinację ministerjalną; okazało się jednak że partja socjalistyczna nawet w swoich czynnikach pr wych zanadto się liczy z komunistami i boi się ich skutecznej propagandy w wypadku, gdyby socjaliści wzięli udział w rządzie. Partja socjalistyczna nie powzięła zatem żadnej decyzji i cały ciężar formowania gabinetu pozostawiła partjom mieszczańskim. Jedyną tedy możliwą formacją gabinetu jest to koalicja stronnictw fińskich połączona z przesunięciem na lewo. Formowania gabinetu podjął się p. Lawanius, dotychczasowy minister komunikacji, inżynier i przemysłowiec o kulturze i sympatiach niemieckich. Polsce wybitnie nieprzyjazny. Dwa tygodniowe starania p. Lawoniusa załamują się o stanowisko ministra spraw zagranicznych. Partja konserwatywna i szwedzka uzależniła wejście do gabinetu od usunięcia się p. Holstiego; jak sam p. Holsti twierdzi chodzi tej partji aby położyć koniec polityce związku bałtyckiego i ententofilskiej, a natomiast zbliżyć się do Niemiec. Jest jednakowoż faktem, że polityka p. Holstiego bez linii wytycznej, bez politycznego światopoglądu, a przede wszystkim prawdomówności zmoczyła potrochu wszyst-

96

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

kich i ustąpienia p. Holstiego staje się prawdopodobnem.

Na politykę gabinetową fińską coraz większy wpływ wywiera były człowiek Mannerheima germanofil i reakcjonista Ingman. Jego kandydatem na ministra spraw zagranicznych zdaje się być dotychczasowy prezes ministrów Erich.

Konferencja

~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~

21.III. Poseł Sokolnicki zakomu-

Baltycka.

nikował Rządowi fińskiemu zawarcie traktatu ryskiego notą formalną. W odpowiedzi p. Holsti był u Posła 22-go celem złożenia gratulacji. W rozmowie oświadczył swe gorące pragnienie, aby rząd polski rychło zwołał konferencję państw bałtyckich, na której państwa te mogłyby się porozumieć nie tylko co do stosunku do Rosji, lecz również i do Niemiec.

Poseł powiedział p. Holstiemu, że przekaże zaraz jego życzenie do Warszawy. ^{Holsti} Odrazu się zastrzegł, że w Rewlu uchwalono prosić rząd polski iżby konferencję zwołał po zawarciu pokoju w Rydze i po załatwieniu sprawy wileńskiej; p. Holsti ma nadzieję, że sprawa Wiedeńska w ciągu kilku tygodni będzie załatwiona i że wówczas Rząd polski konferencję zwoła.

Znając charakter p. Holstiego można zauważyć w jego oświadczeniu współdziałania bałtyckie przeciw Niemcom li tylko jeden z licznych manewrów przez niego przedsięwziętych w okresie tworzenia gabinetu. Przedstawia się on sam jako l'homme indispensable dla Ententy tutaj.

Wpływy nie-
mieckie.

W ostatniem czasie rozrastają się tutaj w sposób niepokojący wpływy niemieckie. Wzrost ten wypadł właśnie w okresie przyjazdu tutaj misji bolszewickiej. Kryzys ministerjalny rozwija się pod znakiem wpływów niemieckich. Postępowanie władz i nastroje opinii w stosunku do Rosji i jej ostatnich wypadków były inspirowane z Niemiec. Kryzys europejski w sprawie odszkodowań oświetlany jest tutaj nienawistnie dla Francji, jako katastrofa europejskiego dobrobytu. W sprawie górnośląskiej miarodajne organy prasy tutejszej przekroczyły wszelką miarę i podawały w formie redakcyjnych artykułów najbardziej wrogie i stronnictwo elekturaty niemieckie.

PROPAGANDA NIEMIECKA.

W Amery

Niemieckie wpływy w Finlandji z dniem każdym się zwiększają do da się zauważyć z faktów następujących:

- 1) do Niemiec wysłano w sprawie Skyddskåru instruktora,
- 2) Komitet Kgrów z ostatniego swego zjazdu wyłożył rezolucję: żeby podtrzymywać ścisłą łączność z armią niemiecką i wysłać specjalnego attaché do Berlina do Głównego Sztabu,
- 3) Pomimo Wersalskiego Traktatu Finlandja ma zakupić od Niemców wojenne materjały. Tę sprawę popiera inżynier Seolin (pracownik M.S.W.), pułkownik Spore - który niedawno wrócił z Niemiec i major Soli, znajdujący się obecnie w Berlinie, przez ręce którego mają przechodzić wszystkie zamówienia. Dotychczas Niemcy otrzymali zamówienia na mundury i inne inne wojenne materjały.

Towary mają być dostawione do Finlandji na statku Reichthofene'a Mercury, tutejszy wojenny minister Klandr oficjalnie ma się od nich odmówić, każą je zasekwestrować i po jakimś czasie sekwestr przez rząd zostanie zdjęty, a pieniądze przesłane do Niemiec przez bank Fiński.

Wszystkie plany wojskowe: jak np. plan reorganizacji floty, techniczne i d.t. są przez Niemców przepatrywane i aprobowane lub odzucane.

Niemce prowadzą swą robotę kxxk wszędzie, ale robią to tak zręcznie że nie można im tego dowieść.

Gen. niemiecki von der Gole (pierwszy organizator armji regularnej w Finlandji i rządzący tu za czasów niemieckiej okupacji) zaproszony jest na uroczystość 6-go kwietnia - jest to rocznica oswobodzenia Helsingforsu od czerwonych prze białe wojska fińskie wspólnie z Niemcami na których czele stał von der Gole. W rozmowie z posłem Sokolnickim wspomniał o powyższem zaproszeniu Minister spraw zagr.Holsti, lecz na pytanie kto zaprosił dyplomatycznie zamilkł.

MISJA BOLSZEWICKA i
HANDEL Z SOWDEPIĄ.

Zapowiadają że handel z Sowdepią ma się wszcząć natychmiast po powrocie fińskich obywateli z Rosji i Syberji, na powrót których Sowdepia niechętnie się zgadza, obawiając się że oni są dokładnie poinformowani o faktycznem stanie rzeczy w Sowdepji i dlatego mogą jej zaszkodzić w oczach Europy.

R
Handel ma być prowadzony według planu Strenberga: komisji handlowych złożonych z t.j. koncentruje się w ręku fińskich i bolszewickich handlowców bez których nie kupić ani sprzedać Rosji nie będzie można. Plan ten jest identyczny z planem niemieckiego "Reichswerk", z czego można wnioskować że cały handel będzie w ręku Niemców - ich firmy "Valtamerentakainen" w Helsingforsie. Plan ten jest niedogodny dla fińskich kupców, jednak rząd fiński musi się nań zgodzić jeśli chce nawiązać stosunki handlowe z Sowdepią:

Niektóre cudzoziemskie firmy w Helsingforsie (Norwegja, Szwecja i t.d.) zawarły już kontrakt z Sowdepią i obowiązują się dostarczyć mięsnych i innych konserwów, oraz narzędzi rolniczych do dnia 1-go kwietnia 1921 r. Od firmy "Kroherth Keller" Sowdepia dostała 200 pudów konserwów, które jej zostały dostarczone drogą przez Rewel - zapłacono za nie 4 mil marek.

Do zawarcia umowy handlowej, Sowdepia prowadzi tajnie zamienny handel przez swoich specjalnych agentów (Bunakow i Piwowozwannej) otrzymuje medykamenty (kokainę) wzamian za złoto, brylanty i inne kamienie.

W rejonie Wyborga, Kekholma i innych miejscowości granicznych, agent bolszewicki - żyd Schmitt, mówiący po fińsku i szwecku, skupowuje za złoto dla Sowdepji chleb i mięso od chłepów i wysyła je szmuglem.

W związku z ruchami w Piotrogradzie i Kronsztacie za ubiegły czas w sprawie handlu żadnych kroków nie przedsięwzięto.

MISJA BOLSZEWICKA

(uzupełnienie)

i STOSUNEK JEJ

DO NIEMIEC.

Bolszewicka misja niedawno dla spraw handlowych wezwała do siebie z Björke kap. Tor Strömberga (obywatel fiński, były oficer ros. armji), który opracował projekt handlu z Finlandją. (Tor Strömberg dawniej był sekretarzem Węrowskiego w Sztokholmie). Pomocnikiem jego jest major Reitenfels (ob. fiński, of. armji niemieckiej w 17 r., podczas wojny agent niemiecki) ze Szczecina - przedstawiciel "Reichswerke" w Finlandji.

Przedstawiciel sekcji handlowej bolszewickiej jest Ignatiew. Pomocnik przedstawiciela sekcji gospodarczej - Io-hann Braun (były niemiecki student). Uciekł on w czasie wojny z Niemiec do Szwajcarii, gdzie był osobistym sekretarzem Lenina. Ma on łączność z Niemcami - 3-go marca przyjmował u siebie w Patrji (hotel w Helsingforsie) niemieckich delegatów Brücka i v. Kotza.

Prócz osób wyżej wymienionych pracują w misji bolszewickiej następujące osoby: Bunakow-Findomiński - żyd niemiecki, posiadający paszport ukraiński z roku 1919, wydany przez konsula ukraińskiego Zeleźniaka. Do przyjazdu misji jeździł w różnych sprawach bolszewickich do Rygi i Rewla., hrabina Podgorotani-Pietrowskaja - szpieg bolszewicki, której powierzono specjalnie sprawę Rosjan w Finlandji. 15-go marca została ona przez władze fińskie zatrzymana, i otrzymała rozkaz opuszczenia Finlandji w ciągu 20 dni. Herman Wilhelm Souchen - oberleutenant niem. służby podający się za mieszkańca Helsno., agent bol.-niemiecki. Przybył do Helsingforsu z m. Lübeck.

Daje się zauważyć dobry stosunek i współpraca Niemców z bolszewikami, jako dowód może posłużyć następujący fakt: niedawno byli na obiedzie u Berzina wszyscy członkowie niem. poselstwa za wyjątkiem ministra Wallrotha.

RUCH KOMUNISTYCZ-
NY W FINLANDJI.

Przy końcu lutego komuniści zaczęli pracę bardziej aktyw-
ną niż dotychczas.

26-go lutego komuniści obchodzili swoje roczne święto w Kuop-
pi.

Na to święto zjechali się przedstawiciele komunistów z róż-
nych kraj jak np. Szwecji, Norwegji i Niemiec.

Na urządzenie mittingu w Domie Ludowem władzy tamtejsze komunis-
tom pozwoliły, pod warunkiem iż nie będą wygłaszane mowy a-
gitacyjne i przeciw-rządowe. Na początku mittingu t.j. do cza-
su gdy znajdowały się na sali policja, przytrzymywano się kxx
tych prawideł, ale potem pod koniec zebrania zaczęto wygła-
szać agitacyjne prawdziwie komunistyczne mowy, który były en-
tuzjastycznie przyjęte. Najwięcej przemawiali przedstawiciele
niemieccy. Oddział ochrony o tych mowach dowiedział się dopie-
ro w nocy i natychmiast zjawił się na zebranie. Przyjęto go
groźnie krzykami "Pracz stąd", świstaniem, łucaniem butelka-
mi i krzesłami. Dom Ludowy otoczony został przez oddział i
komuniści wszyscy zatrzymani a ich nazwiska zapisane. Zaare-
szowano 10-iu komunistów w ich liczbie z partji Helsingfor-
skiej Lessy i jego sekretarka Stenberg. Komunistów cudzoziem-
ców wysłano z Finlandji natychmiast za wyjątkiem Niemców (Fi-
cher i Fichtelberg), którzy zostali wzięci na porękę przez
niemca Walforta i pozostali w Finlandji. Obecnie znajdują się
oni w miasteczku Iisalmi skąd mają udać się do Piotrogradu z
"czerwonoarmiejcami" finami.

Przy rewizji która odbyła się w Domu Ludowem znale-
ziono moc cennych papierów: jak np. plan wystąpienia i rezolu-
cję zebrania, która brzmi jak następuje:

- 1) Ponieważ 60% partji soćdemokratycznej przeszło na stronę
fińskiej robotniczej "partji (oficjalna nazwa kom. partji) więc
agitację można przenieść nie tylko na armię ale i na Skyd-
dkår, szczególniejszą uwagę zwracając na agitację w armji,
gdyż przedstawia ona podatniejsze pole dla propagandy niż
Skyddskår, który wcale nie reaguje na idee komunistyczne.
- 2) Ponieważ większa połowa partji soc-demokratycznej prze-
szła do partji komunistycznej więc i kasa partji soc-dem.

powinna 60% oddać komunistom co wynosi 2mil marek fińskich.

3) Jak można najprędzej nawet przy pomocy "burżuazyjnych partji" doprowadzić do rozpuszczenia "Reichstagu", ponieważ komuniści nie uznają roboty parlamentu i planu soc-demokratów.

4) Jeżeli projekt Ministra Finansów zwiększenia pensji drobnych urzędników nie zostanie przyjęty przez "Reichstag" i jeżeli większość lewych partji będą komuniści, przy powtórnej rozpatrywaniu tej sprawy projekt zatwierdzić i zacząć silną agitację wśród drobnych burżui, którzy wymęczeni różnymi przejściami przedstawiają bardzo podatny grunt dla wpływów komunistycznych.

5) Współpracować z komunistami innych kraj, pomagać im pieniądze.

6) Wysyłać agitatorów kom.-finnów, władających różnymi językami, do różnych kraj jak np. do Anglii, Polski i t.d. Do Polski wysłano przez Niemcy 10 fin.komunistów z nich 2-ech do m. Łodzi w celu agitacji wśród robotników fabrycznych, imiona ich: Tajmio, który pojechał jako Tajmiński i Nikkonien obecnie Biernacki, władają oni dobrze językami polskiem - do wojny pracowali w Żyrardowskiej fabryce. 9-go marca przybyli oni do Wrocławia.

Plan Zbrojnego wystąpienia.

W związku z znalezieniem papierów w czasie rewizji w Domie Ludowym został wykryty komunistyczny spisek. Już w początku stycznia ludność burżuazyjna, doniosła że w m. Riihimäki znajduje się oddział komunistyczny złożony z 400 ludzi, którzy codziennie musztrują się we wsi Lautoonen na granicy między Riihimäkami i Hyvinkä - dowódca oddziału Feldfebel, który jednocześnie jest naczelnikiem Riihik. okręgu Skyddskäru. Został on aresztowany 7-go marca w nocy w sztabie komunistycznym, znaleziono przy nim kwit na 800 m.f. otrzymanych od sztabu kom. Hyvinkä komuny, jako pensję.

8-go wieś Lautoonen została otoczona i oddział kom. aresztowany w czasie ćwiczeń (manewry ataku na st.Riihimäki i Hyvinkä). Odebrano im 600 karabinów, 4 kulomioty i około 200 granatów ręcznych. Tegoż dnia znaleziono u prof. Notena (członek aktywistów) plan wystąpienia Helsingforskich komunistów, następnie znaleziono mapy i plany walk, oraz tajny spis członków pułku ochrony. Komuniści mieli swoich ludzi wśród służby i ordynansów oficerskich, którzy do tego spisku należeli.

Sprawy wojskowe.

Uzupełniam tut. Nr. 1424 z dn. 11/1-21 r. "Charakterystyka wyższych wojskowych" do dowódcy dywizji włącznie, osobnym raportem z dnia dzisiejszego.

Attaché Wojskowy

M. Torski

pułk.

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York